

ÇANAKKALE SAVAŞLARINDA SİYONİST ALAYI'NIN FAALİYETİ

Doç. Dr. Mim. Kemal ÖKE *

Bu çalışmada Dünya Siyonist Örgütü'nün teşebbüsü ile Çanakkale'de müttefikler cephesinde Türklere karşı çarpışan bir Siyon müfrezesinin faaliyetlerinden bahsedilmek istenmektedir. Herneka-
dar müttefiklerin Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale'de, Kut-ül-
Amare'de ve diğer cephelerdeki ilk vuruşmalarda Balkan Savaşları'n-
dan farklı olarak çetin bir Türk direnci ile karşılaşınca çok uluslu
Osmanlı İmparatorluğu'nu içten çökertmek amacı ile cephe gerisin-
de Arapları, Ermenileri ve Siyonistleri isyana teşvik ettikleri bilin-
mekte ise de Siyonistlerin düzenli bir birlik oluşturarak 1915 gibi er-
ken bir tarihte Çanakkale'yi zorladıkları henüz başlı başına araştır-
ma konusu yapılmamıştır.

Biz, Osmanlı İmparatorluğu, Siyonizm ve Filistin Sorunu (1880-
1914) (1) adlı çalışmamızda önce bir siyasal düşünce akımı, daha
sonra ise uluslararası bir örgüt olarak Siyonizmin 1880'lerden itiba-
ren dünya siyasetine girişini, Filistin'de müstâkil bir devlet kurmak
amacı ile Siyonistlerin bir yandan devrin Osmanlı yöneticilerini, di-
ğer yandan ise literatürde «düvel-i muazzama» adı ile anılan Avru-
pa'nın ileri gelen devletleri ile müzakerelerini geniş bir şekilde in-
celemiştik. Dr. Theodor Herzl'in (1860-1904) Avrupa'daki Siyon Aşık-
ları derneklerini ortak bir çatı altında birleştirip, nasıl uluslararası

---

* Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi.

bir siyasal baskı örgütü oluşturduğunu okuyucu kitabımızdan takip edebilir.

Bu düşünce ile Herzl, dünya Museviliğini ilkinin 1897'de topladığı kongrelerde bilinçlendirerek bu bileşimlere bir Musevi parlementsosü görüntüsü kazandıracak, ayrıca başkanı olduğu Dünya Siyonist Örgütü'nün Aksiyon Komitesi adetâ bir hükümet gibi başta Osmanlı İmparatorluğu olmak üzere Ortadoğu'da çıkarı olan devletlerle resmî münasebetlere girişecektir. 1898'de Filistin'de toprak satın alınması faaliyetini sürdürecektir bir «Yahudi Müstemleke Vakfı» adı ile bir banka kurulur. Bu banka kısa zamanda Hayfa, Yafa, Kudüs, Hebron, Beyrut, Safed, Tiberyas ve Gaza'da şubeler açarak, Filistin'de Musevi kolonizasyonunun tüm aşamalarıyla ilgilenmeye başlar. Osmanlıların engellemelerine rağmen, Dünya Siyonist Örgütü, Birinci Dünya Savaşı'nın patlak verdiği 1914'te Filistin'de, 418.000 dönüm toprağa ve 47 yerleşim merkezine sahip bulunuyordu.

Siyonistler, kurdukları kolonilerin korunmasını sağlamak amacıyla Musevî göçmenlerden oluşan küçük bir ordu kurmuşlar ve «Gece Zaptiyeleri» (**Haşomer**) adını alan bu milisler Arap saldırılarını sindirmişlerdi. Çanakkale Savaşına iştirak eden Siyon müfrezesi ile karşılaştırılınca **Haşomer**'in Osmanlı bünyesinde faaliyetine göz yumulan ve sadece mahallî güvenliği sağlamakla sınırlı bir yeraltı teşkilâtı olduğu anlaşılacaktır. Siyonistlerden oluşan bir lejyon ihdas edilmesi fikri bir kere de 1914 Kasımında İsrail'in ikinci Başkanı, İstanbul Üniversitesi mezunu Izak Ben-Zvi tarafından Kudüs'deki Osmanlı kumandanına teklif edilmişse de, burada da yine amaç Musevî kolonilerin Filistin'e muhtemel bir müttefik saldırısı karşısında korunmasına yardımcı olarak bir sivil savunma tertibinden başka birşey değildir. Yukarıda zikrettiğimiz bu iki örgüt, Türk savunmasının bir parçası olarak düşünülmüştü. Halbuki, Çanakkale çıkartması için düşünülen bir Siyon müfrezesi, Siyonizmin Filistin'de gerçekleşmesine sed çektiği gözlenen Osmanlı İmparatorluğu'nun yenilgisini ve parçalanmasını hızlandıracak varsayımı ile Türklere karşı savaşmak üzere teşkil edilecekti.

Bu çerçeve içinde değerlendirildiğinde, Birinci Dünya Savaşı'nda Müttefikler safında aktif bir rol alacak bir Siyon ordusu oluşturmak fikri Vladimir Jabotinski'den (1880-1940) doğduğu görülecektir. Odessa'da ortahalli bir Musevî ailesinin oğlu olarak dünyaya gelen Vladimir, gençliğinde Rus edebiyatına sevdalanmış ve daha 16

Çanakkale Savaşlarında Siyonist Alayı'nın Faaliyeti

yaşında iken bu dille yazdığı şiirler Rusya'da mahallî gazetelerde yayınlanmaya başlamıştır. Bir süre İsviçre'de okuduktan sonra İtalya'ya geçen Jabotinski, bu ülkenin kendisinin ikinci vatani olduğunu anılarında itiraf edecektir. **Risorgimento** yazarlarından Mussolini'ye uzanan çizgide İtalyan siyasal düşünürlerinden etkilenen Jabotinski'nin kendine özgü Siyonizmde almış olduğu bu İtalya kültürünün bariz mühürlerini görmek mümkündür. Doğu Avrupa'da ve Rusya'da giderek artan Yahudi düşmanlığının toplu katliamlara dönüşmesi sonucu, pek çok Siyonist ileri geleni gibi, Musevilğini hatırlayan Jabotinski çözümü Dr. Herl'in reçetelerinde bulacaktır. Kısa süre içinde bu örgütün en etkileyici hatibi olacak ve faaliyet sahası olarak Rusya'yı seçecektir. Gorki'ye göre Rus edebiyatı için büyük bir kayıba neden olan Jabotinski'nin Siyonizmi, onu 1908 Jön Türk Devrimi'nin akabinde Osmanlı başkentinde kurulan Siyonist derneği'nin propagandacısı olarak İstanbul'a sürükleyecektir (2).

Bir Siyon ordusu oluşturma fikrinin Jabotinski'nin genel felsefesi perspektifinden de bir kez incelemek yararlı olacaktır. Kendi ifadesine göre, siyasal yaşamına bir sosyalist olarak başlayan Jabotinski' 1933'de yayınladığı makalelerinde işçi hareketlerini «Kızıl Swastika»ları adı altında karalamaya çalışacak ve kamuoyuna açıkça onları «ezmeyi» telkin edecektir. Sosyalizmle komünizm arasında hiçbir fark görmediğini itiraf eden Jabotinski, sınıf savaşımını da millî birliği bozan bir unsur olarak kınamaktan çekinmeyecektir. 1920'de merkezî Siyonist örgütünden bu teşkilâtın sol eğilimli olduğu hükmüyle çıkararak; Revizyonist ideoloji çerçevesinde rakip bir Siyonist felsefesi ve örgüt oluşturacaktır ki, bugün İsrail'deki Herut Partisi ve Menahem Begin bu akımın takipçileri olarak tanınmaktadırlar. Liberalizmin, XX. yüzyılın koşulları içinde «ölü ve geçersiz» bir doktrin olduğunu savunan Jabotinski'ye göre «günümüz ahlâk kuralları içinde çocuksu hümanizmin yeri yoktur». Dünya siyasal yaşamını şekillendiren manivelanın güç ve sadece güç olduğuna inanır; «Komşusu ne kadar iyi ve candan olursa olsun, ona inananlar aptaldırlar. Adaletle inananlar da aptaldırlar. Adalet, bileği güçlü olanın ve bu bileği büyük bir ısrarla isteklerini gerçekleştirmek için kullananındır» diyen Jabotinski, çağın diğer Sosyal Darwinçileri gibi bir milletin yaşamını baskı altına girmeden devam ettirebilmesi için güçlü ırkî temellere sahip olması gerektiğini savunacaktır. 1913 yılında yazdığı «İrk Üzerine» adlı makalesinde dünya siyasal düşüncesine ırkçı düşüncenin temellerini atan A. Gobineau'nun ve

Aryan mitini Almanlara mâleden H. S. Chamberlain'in fikirlerini nerede ise satır satır takip etmek mümkündür: «Bir milletin muhtevası, millî karakterinin alfası ve omegası, onun fizik kalitesinde, diğer bir deyişle, o milletin irkî kompozisyonunda aranmalıdır». Bir milleti, onu oluşturan dil, din, ortak geçmiş ve geleneklerinden arındırdığımızda ortada bir tek ırk çekirdeğinin kalacağına işaret eden Jabotinski'nin bu görüşünün doğal uzantısını Musevilerle diğer ırkları karşılaştırdığı bir çalışmada bulmak mümkündür. Bir Musevî ile Arî ırkın temsilcisi arasında temsili olarak cereyan eden bu diyalogda Jabotinski, bilinçlendirilme kıstas olarak alındığı takdirde, Musevilerin üstün bir irkî düzeye sahip olduklarını savunur.

Jabotinski'nin bu bakış açısı ona siyasal rakipleri tarafından «Vladimir Hitler» lâkabını kazandıracaktır ki, Jabotinski'nin İtalyan faşistleri ile ilişkileri bu suçlamayı doğrulayacak güçtedir. İngiliz mandası altındaki Filistin'de çarpışmak üzere Jabotinski'nin kurduğu Betar adlı gençlik örgütünün simgesi kahverengi gömleklerdir. Dahası, ilk Revizyonist Kongresi 1932'de Milano'da toplanır. Sloganı ise «Doğu için İtalyan düzeni» dir. 1935'de verdiği bir demeçte Jabotinski, «Biz bir Musevî imparatorluğu istiyoruz. Akdeniz'de bir İtalyan İmparatorluğu olduğu gibi Doğu'da da bir Musevî imparatorluğu olmalıdır». Revizyonizmin öngördüğü Musevî imparatorluğu, Filistin ile birlikte Ürdünü de içerecek, Mısır'a ve Irakı'da kapsayacak sınırlara sahip olacaktır. Filistin'de Araplaşmış Sefaradimlerden değil de, Avrupa kökenli Eşkenazilerden oluşan bir Musevî devleti hedefi güden Jabotinski için bu yörede çoğunluğu oluşturan Araplar ya göç ettirilmeli ya da azınlık statüsünü kabullenmelidirler. Faşistlerle birlikte İngilizleri hedef alan Jabotinski, 1934'te İtalya'da Civitavecchia'da bir askerî okul açarak, Filistin'de çarpışacak Siyon gerillalarını yetiştirmeye başlar. Mussolini'nin de denetlediği bu birlikler İtalya yardımı ile Filistin'e peyderpey sevk edileceklerdir.

Jabotinski'nin düşünce yapısı içinde değerlendirildiğinde Siyon ordusu fikri kolaylıkla anlamlandırılabilir. Yüzyıllarca getolar da münzevi ye pasif bir yaşama itilen Musevilerin bir millet olmaya hak kazanabilmeleri için, Jabotinski'ye göre, askerî bir disiplin almaları ve cephelerde önsaflarda çarpışma sınavını geçmeleri gereklidir. Museviler, ancak bu ateşten gömleği giydikleri takdirde kendilerini dünya devletlerine kamıtlayacaklar ve kendilerine özgü bir

Çanakkale Savaşlarında Siyonist Alayı'nın Faaliyeti

ülkeye -Filistin'e- sahip çıkmaya hak kazanacaklardır. Demek ki, bir Siyon ordusu Musevilerin kendi millî gelişiminde önemli ve vazgeçilmez bir unsur olduğu gibi, aynı zamanda da müttefiklere karşı kullanacakları bir siyasî koz olarak görülmektedir. Birinci Dünya Savaşı'nda Siyonistlerin İngilizlerin doğal müttefiği olduğu bazı sembollerle kanıtlanabildiği takdirde savaş sonunda Ortadoğu'da söz sahibi olacak bu ülkeden Filistin de Siyonistler lehinde bazı siyasî düzenlemeler beklemek imkân dahilindedir. Bu çerçevede içerisinde incelendiğinde Jabotinski'nin kendisini Siyon ordusunun başında Filistin'i feth edecek bir Musevi Garibaldi'si olarak gördüğü söylenebilir (3).

Jabotinski'nin düşlediği bu Siyon ordusunun yönlendireceği Türkiye bu ünlü Siyonistin yabancısı değildir. Bundan önce de belirtildiği gibi, Jabotinski Meşrutiyet döneminde Türkiye'de Siyonistlerin adetâ bir elçilik gibi kurduğu, fakat Osmanlıları kuşkulandırmamak için bir banka süsü verdikleri Anglo-Levanten Anonim Şirketi'nin ikinci adamıdır. Bu aşamada Jabotinski'nin 1917 yılında yayınladığı bir eserinden Türkiye ve Türkler hakkındaki bazı görüşlerine de yer vermek yerinde olacaktır. Bu kitapta (4), müttefiklerin iddia ettiklerinin aksine Birinci Dünya Savaşı'nın çıkış nedeninin Prusya militarizmi değil de, «Şark meselesi»ni çözümlenmek olduğunu belirtir. Jabotinski, militarizmin savaş gibi trajik bir olayın zalim karakterini oluşturduğu halde savaşın nedenini silahların varlığından ziyade çatışan çıkarlarda aramak gerektiğine inanır. Bu savaşta amacın da Büyük Güçler arasında Osmanlı Asya'sını paklaşmaktaki ahenk yoksunluğunda arar. Almanya tüm Osmanlıyı himâye kanadına almak bahanesiyle Şark'm zenginliklerine sahip çıkmak istemektedir. Buna karşılık, Fransızlar Suriye'ye, İngilizler Mezopotamya'ya, Rusya Doğu Anadolu ile Boğazlara, Yunanlılar İtalyanlar İzmir'e göz dikmişlerdir. Bu siyasî amaçların hedefi Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasıdır. Eğer Avusturya Sırbistan'a ültimatı verdi ise, bunun nedeni Selânik'e, dolayısı ile Türk mirasına, daha yakınlaşmak azmidir. Rusya, Sırbistan'ın ardında ise Avusturya'nın, dolayısı ile müttefiki Almanya'nın Türkiye'ye yaklaşmasını engellemek düşüncesi yatmaktadır. Rusya, Boğazları istemektedir ki, Almanya'nın Berlin'den Bağdat'a uzanan nüfuz alanına düşman bir gücü sokmayacağı bellidir. Bu ihtiras çatışmalarının barışçı çözüm yolunun olmadığına değinen Jabotinski, «mirâsın paylaşılması için önce mirâsı bırakanın ölmesi gereklidir» demektedir (5).

Ülkesi üzerindeki bu spekülasyonlara karşı Osmanlı yöneticilerin sessiz kalamayacağını belirten Jabotinski'nin Türkler hakkındaki gözlemleri gerçekten kayda değer niteliktedir: «Yaşayan bir varlığın mahvında ısrar etmenin kendisine acı verdiğini» itiraf eden Jabotinski' Türkleri «iyi, dürüst, alçak gönüllü, misafirperver ve cengâver» bir millet olarak tanımlamaktadır (6). Türklerin iyi komutanlar ve devlet adamları yetiştirdiğine işaret eden Jabotinski, siyasetin sempati üzerine değil de çıkar üzerine kurulduğunu itiraf edecektir. Jön Türklerin «devlet nasıl kurtarılır?» hayati sorusunu Anayasanın yeniden yürürlüğe koymak sureti ile çözmeye kalkışmalarını ve 1876 Kanun-ı Esasisi'nin her derde devâ bir tılsım olduğuna dair inançlarını eleştirir. Abdülhamid II'ye karşı muhalefet cephesini oluşturan Paris'te kümelenen Jön Türklerin Avrupa'daki anayasa gelişmelerine vakıf olmakla beraber ülkelerini tanımadıklarını; Türkiye'deki diğer muhalefet kanadının ise ülkelerini tanıdıkları halde Avrupa'daki siyasal gelişmeleri hiç anlayamadıklarını savunur. Jabotinski'ye göre, bu iki grup ilgi alanlarındaki bilgilerini birleştirerek kurtarabilirlerdi (7). Bu bağlamda kör bir adamı bacaklarını kaybetmiş başka bir adamı sırtına alarak birbirlerini tamamlayarak ilerlediklerini ihtiva eden bir Arap hikâyesini hatılatarak, «ne var ki, Jön Türkler örneğinde bunun tersi olmuştur; bacaksız olan taşımak ve âmâ olan da onun yönünü tayin etmek zorunda bırakılmıştır» (8).

Osmanlı İmparatorluğu'nda ciddi bir azınlıklar sorununun da varlığını kaydeden Jabotinski, yine de imparatorluğun kuruluş ve yükseliş yıllarında Türklerin gerçek ve akıllı bir devletadamlığı ile pek çok ulusları barış ve refah içinde bir arada yaşattığını da itiraf edecektir. Abdülhamid II'nin de içinde olduğu «Eski Türklerin» azınlıklara tüm sosyal, dinî ve ilmî serbestlik tanıdıkları halde ısrarla siyasî iradeyi onlardan esirgediklerini ve bu tasarrufun Türklerin elinde kalmasını sağladıklarına işaret ederek etnik muhtariyeti içeren «millet sisteminin faziletlerini anlatır. Jabotinski'nin ifadesine göre, «Genç Türkler» bu dengeyi tepetaklak etmişler ve bir yandan azınlıklara temsil edilme gibi siyasî haklar verirlerken, diğer yandan ise onların dinî, ilmî ve sosyal hayatlarını denetimleri altına almışlardır. Bu gidişin azınlıkları tedirgin ettiğine ve onları Büyük Güçlerin kucağına ittiğine değinen Jabotinski, Meşrutiyet Türkiye'si'nin bu yeni düzeninde Osmanlı Devleti'nin artık düzelme imkânının kalmadığına emindir. Şöyle ki, Jabotinski'ye göre, Jön Türkler tarafından ger-

Çanakkale Savaşlarında Siyonist Alayı'nın Faaliyeti

çekteştirilen her yenilik hareketi Osmanlı İmparatorluğu'nda azınlıkların ayrılık heveslerini arttıracak, devletten kopmaları için gerekli zemini hazırlayacak; bu gidiş ise Türkiye'de Türk hakimiyetinin sonu demek olacaktır. Bu nedenle, Türkiye'nin yeniden canlanmasının ancak etnik sınırlarına çekilmiş millî bir devlet içinde gerçekleşebileceğini savunan Jabotinski için Osmanlı İmparatorluğu'nun sonu azınlıklar kadar Türklerin de selâmeti icabıdır: Emperyal sorumluluklarından arınmış bir Türkiye'nin barışçı ve üretken bir devreye gireceğine inanan Jabotinski (9), «Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasını isteyen Türk ırkının düşmanı değil, aslında dostudur» der (10).

Istanbul üzerinde aynı anda Rusya, Yunanistan ve Bulgaristan'ın istilâcı emelleri olduğunu vurgulamayı da ihmal etmeyen Jabotinski'ye göre, Rusya'nın özellikle pan-slavist hedefleri içinde İstanbul'un ayrı bir yeri vardır. Ayrıca, Jabotinski'nin de belirttiği gibi, Rusya'nın tahıl ihracının büyük kısmı Karadeniz üzerinden Boğazlar kanalıyla yapılmaktadır. Rus ticaretinin Türklerin iyi niyetine bağlı olduğunu kaydeden Jabotinski Osmanlı Devleti'nin İtalya ve Balkan Savaşları sırasında Boğazları kapatmalarının Rusya'yı ne kadar zarara soktuğunu rakkamlarla verecektir. Rusların tepelerinde bu Demokles'in kılıcına ilelebed tahammül edemeyecekleri bellidir. İngilizlerin de Rusya'nın Boğazlara ilişkin endişesini haklı bulduklarını belirtir. Siyonistler de İngilizlerle bu savaşta birlik olduklarına göre, Jabotinski için kurmayı tasarladığı Musevî lejyonunun ilkin Filistin'de değil de, Çakanakkale'de devreye sokulmasında bir sakınca görmediğini açıklamaktadır (11). Oysa ki Jabotinski 1916'da yazdıklarının aksine 1915'te kurulacak olan Siyon müfrezesinin Çanakkale'de denenmesini hiç de boş karşılamamıştı.

Jabotinski, Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşa girmesi ile Siyonistlerin emellerine Abdülhamid II'den beri engel olan bu devletin artık ortadan kalkması için bizzat kollarını sıvadığını itiraf eder. Jabotinski için Filistin'den Kahire'ye Cemal Paşa'nın yönetiminden kaçan Siyonistlerin bir müfreze içinde istihdam edilmelerini çok uygun bir fırsat olarak değerlendirecektir. Filistin'deki Siyonistler Kudüs ve daha sonra Şam'da mevzilenmiş IV. Osmanlı ordusunun tahkimâtını kıyılarına kadar sokulan İngiliz denizaltılara iletmek üzere harekete geçince suçüstü yakalanmışlar, kolonilerde yapılan tahkikat sonucu silah ele geçmiştir. Cemal Paşa'nın denetimlerini arttırması sonucu Siyonistler İngiltere hakimiyetindeki Kahire'ye kaç-

mayı deneyeceklerdir. İngiliz yönetiminin göçmenlere tahsis ettiği kamplarda Siyonist kardeşleriyle temaslar yapar Jabotinski, kısa zamanda etrafında bir danışmanla heyeti oluşturacaktır. 23 Şubat 1915' de Nobel Petrol Şirketi temsilcisi M.A. Margolis'in apartmanında toplanan Kudüs'ten Dr. Weitz, Filistin'deki kolonilerden biri olan Rişonle-Ziyon'dan V.Z. Gluskin, J. Ettinger adlı ziraat uzmanı, G. Kaplan adlı bir Amerikan turist, Jabotinski ve ileride daha iyi tanıyacağımız Joseph Trumpeldor, prensip olarak bir Musevi müfrezesi kurulması konusunda anlaşılır. Bir hafta sonra göçmenlerin kümelendiği Mafruz'a kampında da bir toplantı yapan Jabotinski ve arkadaşları yüzü aşkın gönüllüden kurulması düşünülen bu orduya katılacaklarına dair imza alarak bu dilekçeleri Mısır'daki İngiliz komutanı Gn. Maxwell'e iletirler. General cevabında savaşın bugünkü durumda Filistin'de bir cephe açılmasının söz konusu olmadığını, fakat Siyonistler ısrar ettikleri takdirde onlardan bir katır alayı oluşturarak, cephane ve malzeme taşımak amacı ile Çanakkale'ye yollayabileceğini belirtir. Jabotinski için önce bir katır alayı gibi onur kırıcı bir lejyon oluşturmak, ikinci olarak ise Filistin dışında bir cepheye sürülmek kolaylıkla kabul edeceği koşullardan değildir. Gn. Maxwell önerilerini bütün bir gece arkadaşlarıyla tartışan Jabotinski, proje sonuçlanmadan diğer Siyonist ilkelerle görüşmek üzere Avrupa'ya hareket eder. Arkadaşı Trumpeldor'a Gn. Maxwell'in fikrini değiştirdiği takdirde derhal kendisini aramasını tembih eder. Aslında Jabotinski Çanakkale'ye sevklerinin muhalifi değildi; ileride hatıralarında projeyi destekleyen arkadaşısı Trumpeldor'un haklı, kendisinin ise haksız olduğunu itiraf edecek «Filistin'e Çanakkale'den giden yol doğru yoldu» diyecektir.

Onun fikrini soran Jabotinski'ye Trumpeldor, «Türkleri Filistin'den atmak için onları ezmek zorundayız. Buna ise kuzeyden mi, güneyden mi başlamışsın; bu sadece bir taktik meselesidir. Nasıl olsa her yol Siyon'a çıkar» cevabını vermişti. Karizmatik Siyonist portreleri içinde ayrı bir yeri olan Joseph Trumpeldor, Rusya'da dışçılık eğitimi görmüş, genç yaşta katıldığı Rus-Japon savaşında sol kolunu kaybedince madalya ile taltif edilmişti. Abdülhamid II döneminde Filistin'e yerleşerek Galile'de kolektif çiftlikte çalışan Trumpeldor, Büyük Savaş'ın başında İskenderiye'ye göçecekti. Gn. Maxwell'in önerisini kabul eden Trumpeldor, Jabotinski'nin Musevi lejyonu projesini yalnız başına gerçekleştirecekti (12).

Altıyüzelli gönüllüyü asker olarak yetiştirebilmek üzere Kahire'deki İngiliz yetkilileri İskenderiye'ye Albay John Henry Patterson'u

Çanakkale Savaşlarında Siyonist Alayı'nın Faaliyeti

(1867-1947) göndereceklerdi. Gençliğinden beri Musevî tarihi, gelenek ve inançlarını yakinen incelediğini 1916'da Londra'da yayınladığı Siyonistlerle Gelibolu'da adlı eserinde yazan Patterson, kısa zamanda Siyon ordusunun en ateşli taraftarı olacaktır. 1915'te Siyonistlere Çanakkale'de komutanlık eden Patterson, üç sene sonra onların başında Filistin'e girecektir. Bugün İsrail'de Jabotinski Enstitüsü nezdindeki belgeler bize Patterson'un 1940'larda bir Siyon ordusu kurulması amacıyla gazetelere makale ve içlerinde J. W. Fulbright'm da olduğu bazı Amerikan kongre üyelerine ve Başkanı'na ikna edici mektuplar yazdığı, ayrıca İngiltere'nin Filistin politikasını eleştirdiğini öğrenmekteyiz (13). Hayatında hiçbir zaman İsrailoğullarının kumandam olarak başlarına geçeceğini düşünmediğini itiraf eden Patterson, üç hafta gibi kısa zaman içerisinde Gibbari kampında Siyon gönüllülerinden büyük bir müfreze oluşturmayı başaracaklardır. Beşyüz asker, yediyüzelli katır ve yirmi subaydan oluşan «Siyon Katır Alayı» muharebe için gerekli teçhizatı da kuşanmış ve yakalarında sarı renkli Davud'un yıldızı işlenmiş bir şekilde H.M. Hymettus ve H.M. Anglo-Egyptian gemilerine yüklenerek 17 Nisan 1915'de Gelibolu'ya hareket eder. Seddülbahir yöresine ayak basan müfrezesinin ilk harekâtını Patterson'un seyir defterinden takip etmek mümkündür. Siyonistlerin esas amacı cephedeki müttefik askerlerini askerî malzeme ve yemek ile takviye etmek olduğu halde, Çanakkale Savaşlarının o hercümerci içinde kurşun sıkma imkânını da bulacaklardır. Açılan ateş sonucu ürken katırların Türk siperlerine doğru doludizgin ilerlediklerini gören Türkler, bunları düşman süvarisi sanarak gerekli tedbiri alınca, Siyonistler kendilerini muharebenin en sıcak kesiminde bulacaklardır. Bu gibi örnekleri Patterson'un yazdıklarında bulmak mümkündür (14).

Cesur ve cengâver bir millet olarak tanımladığı Türkler için Patterson'un kitabı ilginç bazı gözlemleri ihtiva etmektedir. Adamlarından bazılarının Türklere esir olduğunu yazan Patterson, «bu alicenap insanların askerlerimize iyi davranacağını bilmek benim için en büyük teselli olmuştur» diyecektir (15). Türklerin «temiz savaştığını» kaydeden Patterson, hatta birgün Türklerin beyaz bayrak çekerek onlara seyyar hastaneyi cephe gerisinde almaları gerektiğini, aksi takdirde yanlışlıkla hastaları bombalayabileceklerini hatırlattıklarım aktarmaktadır. Patterson'a göre, savaşta Türklerin kendilerine özgü bir mizâh anlayışı vardır. Şöyle ki, birgün bir Fransız erinin fırlattığı elbombasının kafasına çarptığını gören Mehmetçik patlama-

yan bombayı geri yollayarak sinirle siperden dışarı «Katiller, Katiller! Az daha beni öldürüyordunuz!» diye bağılmaktan kendisini alamamıştır (16). Patterson'un aktardığı başka bir anekdot da müttefiklerin gemileri ve tüm topları ile Türk siperlerine bombardıman ettikleri bir güne rastlar. Bütün gün süren bu top fırtınasının sonunda Türkler ön hatlardan büyük bir pankart çıkartarak, İngilizlere bir mesaj yollar. Pankartta İngilizce olarak, aynen şöyle yazmaktadır: «No Casualties/Kayıp Yok!» (17) Sir Ian Hamilton'un yazılı takdirine mazhar olan ve erlerinden birinin madalya ile taltif edildiği Siyon Katır Alayı sekiz erini ve 47 katırını kaybedecektir. Siyonistlerin desteği müttefiklerin Çanakkale'yi geçmelerini garantiemez. Patterson, bu hususu kitabında çok açık bir ifade ile getirir: «Gelibolu harekâtı İngiliz silahlarının konuştuğu en büyük yenilgi olarak tarihe geçecektir» (18).

Siyon Katır Alayı konusunu Siyonistlerin İngiltere nezdindeki genel siyasetleri çerçevesinde incelediğimizde sonuçları açısından bazı önemli bulgularla karşılaşabiliriz. Bilindiği gibi, İngiltere Hükümeti 2 Kasım 1917'de ünlü «Balfour Bildirisi»ni yayınladı: «Majesteleri Hükümeti Filistin'de Museviler için millî bir yurt kurulması görüşünü olumlu karşılamakta ... ve bu amacın gerçekleştirilebilmesini kolaylaştırmak için elindeki bütün imkânları kullanmaya hazır bulunmaktadır» (19). Burada incelenmesi gereken konu, Siyon müfrezesinin İngiltere'yi Siyonistlerin amaçlarını benimsemekte ne derece önemli bir rol oynadığını tesbit etmek olacaktır. Jabotinski, hiçbir zaman Siyon müfrezesi ile Siyonist emelleri arasındaki organik bağı gözden kaybetmeden ordu kurma çabalarını sürdürmüştü. Hattâ Jabotinski bir Siyon ordusu kurulma fikri ile birlikte Filistin'de bir Musevi yurdu projelerini Londra'nın aynı anda kabullenmesi için çalışmıştı. Ben-Zvi'nin de hatıralarından okuduğumuza göre, dünyanın gözünde Musevilerin bir ordu kurabilmeyi başarmaları, onların ileride bir millî devlet oluşturabilme vazgeçilmez şartlarından biri olarak görülüyordu (20). Millî bayrakları altında savaşan bir Musevî ordusu savaş bitince Büyük Güçlerin Siyonizm konusunu barış masalarına getirecek bir moral koz olarak kullanmıştı. Bu çerçeve içinde Çanakkale'deki Siyon Katır Alayları önemli bir semboldür, Siyonistlerin müttefikler cephesinden bekledikleri siyasal ödüllerin müjdecisi olarak telakki edilmelidir. Nitekim, İngiltere 1918'de yeniden bir Siyon ordusu kurulması, teklifi ile karşılaş-

Çanakkale Savaşlarında Siyonist Alayı'nın Faaliyeti

mış; beşbin kişilik bu güç, Gn. Allenby'nin emrinde Filistin taarruzunda kullanılmıştır (21). Bu orduyu Filistin'de karşılayan Musevîler «Çanakkale'deki Siyon Katır Alayı oğlumuzdu; bu Siyon Lejyonu ise torunumuzdur» diyebilmişlerdi (22).

Jabotinski'nin ifadesine göre de Balfour Bildirisi ilânını Çanakkale'deki Siyon Katır Alayı'na borçludur (23).

NOTLAR

- 1) İstanbul, 1982.
- 2) Jabotinski'nin hayatına ilişkin kısa bilgiler için, bkz.: R. Patai (der.), *Encyclopedia of Zionism and Israel*, (Kudüs, 1974), s. 597-599.
- 3) Jabotinski'nin düşünce yapısı şu eserlerden özetlenmiştir: Madeleine Tress, «Fascist Components in the Political Thought of Vladimir Jabotinski», *Middle East Studies Association'un 17. Kongresi'nde* (Kasım 1983, Chicago) sunulan bildiri; Schlomo Avineri, *The Making of Modern Zionism: The Intellectual Origins of the Jewish State*, (New York, 1981), ss. 159-187; Walter Laqueur, *A History of Zionism*, (New York, 1978), ss. 338-383; Yaakov Shavit, «Fire and Water: Ze'ev Jabotinsky and the Revisionist Movement», *Zionism*, no. 4 (Autumn 1981).
- 4) V. Jabotinsky, *Turkey and the War*, (Londra, 1917).
- 5) *İbid*, ss. 13-75.
- 6) *İbid*, s. 77.
- 7) *İbid*, s. 77-96.
- 8) *İbid*, s. 96.
- 9) *İbid*, s. 96-143.
- 10) *İbid*, s. 143.
- 11) *İbid*, s. 149-186.
- 12) Katır Alayının oluşumuna ilişkin gelişmeler için bkz.: J. Schechtman, *Rebel and Statesman: The Life of Vladimir Jabotinsky*, (New York, 1956), s. 201-230.
- 13) Bu belgelerin Enstitü'deki kayıt numarası 1770'dir.
- 14) J. H. Patterson, *With the Zionists in Gallipoli*, (London, 1916).
- 15) *İbid*, s. 200.
- 16) *İbid*, s. 202.
- 17) *Idem*.
- 18) *İbid*, s. 30.
- 19) Metni için, bkz.: Öke, *op. cit.*, s. 174.
- 20) Y. Ben-Zvi, *The Hebrew Battalions: Letters*, (Jerusalem, 1969), s. 17-20.
- 21) Bu ikinci Musevi-Siyonist lejyonu için bkz.: Schechtman, *op. cit.*, 4. bölüm. Ayrıca: J. H. Paterson, *With the Judeans in the Palestine Campaign*, (London, 1922). Bu konuda resmi yazışmalar için bkz.: *Public Record Office* (Londra), *War Office* belgeleri, no. 158-966. Jabotinski'nin kendi ifadesi ile gelişmeler için: *The Story of the Jewish Legion*, (New York, 1945).
- 22) Schechtman, *op. cit.*, s. 261.
- 23) *İbid*, s. 253.